

N:o 17.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; gifven Stockholms slott den 14 januari 1910.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oskar Nylander.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Häri genom förordnas, att 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vägskatten utgår efter vägfyrk med iakttagande däraf:

a) att jordbruksfastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrk för hvarje etthundra kronor af taxeringsvärdet,

b) att dessa skogar påföres en vägfyrk för hvarje etthundrafemtio kronor af taxeringsvärdet,

c) att frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrk för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet, samt

d) att inkomst påföres en vägfyrk för hvarje trettio kronor af den beskattningsbara andelen däraf,

dock med iakttagande att hvad som icke uppgår till hel vägfyrk bortfaller.

Vägfyrktalslängd i enlighet med dessa bestämmelser upprättas för hvarje kommun af häradsskrifvaren mot ersättning ur vägkassan med belopp, hvarom särskildt stadgas. De väghållningsskyldiga äge dock, för det fall, att vägskattens debitering, uppbörd och redovisning jämlikt 63 § öfverlämnas åt kommunalnämnd eller utsedda förtroendemän, besluta, att jämväl upprättandet af vägfyrktalslängd må öfverlämnas åt kommunalnämnd, därest öfverenskommelse därom träffas, eller åt utsedda förtroendemän; och skall underrättelse om sådant beslut årligen före den 20 maj meddelas häradsskrifvaren medelst utdrag af

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition N:o 17.

vägstämmoprotokollet. Längden skall, därest densamma upprättats af häradsskrifvaren eller utsedda förtroendemän, senast den 1 december insändas till kommunalnämnden. Kommunalnämnden låter i kommunens röstlängd införa vägfyrktalen; hvarefter, och sedan vägfyrktalslängden på enahanda sätt, som i fråga om granskning och justering första gången af kommunens röstlängd är föreskrifvet, undergått granskning och justering, vägfyrktalslängden ofördröjligen skall af kommunalstämmans ordförande tillställas vägstyrelsen.

*Utdrag af protokoll öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 novem-
ber 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

18:o.

Härefter anförde departementschefen, statsrådet Nylander:

Uti en den 5 mars 1909 aflåten proposition föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att antaga propositionen bilagdt förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

I skrifvelse den 19 maj 1909 har Riksdagen anmält, att Riksdagen, som i sammanhang med berörda proposition till behandling förehaft ett af enskild motionär väckt förslag till ändring af nämnda lagrum, för sin del beslutit, att 59 § i oförmälda lag skulle erhålla viss, i Riksdagens skrifvelse angifven förändrad lydelse.

Den af Riksdagen vidtagna förändringen i lagrummets lydelse, sådan denna föreslogs i förberörda proposition, består väsentligen däruti, att de väghållningsskyldiga skola äga besluta, att upprättandet af vägfyrktalslängd må öfverlämnas åt kommunalnämnd, därest öfverenskomelse därom träffas, eller åt utsedda förtroendemän.

I ärendet hafva därefter underdåniga utlåtanden afgifvits af ett stort antal vägstyrelser, vägstämmor, kronofogdar, häradsskrifvare m. fl. äfvensom af Eders Kungl. Maj:ts samtliga befallningshafvande.

Jag hemställer nu, att lagrådets yttrande öfver den af Riksdagen enligt ifrågavarande skrifvelse antagna lag måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas genom utdrag af detta protokoll.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall.

Ur protokollet:

Curt Rohlieb.

*Utdrag af protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd lördagen den
11 december 1909.*

Närvarande:

Justitieråden: QUENSEL,
friberre MARKS VON WÜRTEMBERG,
PETRÉN,
Regeringsrådet: WALL.

I skrifvelse till Kungl. Maj:t den 19 maj 1909 hade Riksdagen tillkännagifvit, att, sedan Kungl. Maj:t genom proposition den 5 mars 1909 föreslagit Riksdagen att antaga propositionen bilagdt förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, Riksdagen i anledning af propositionen och en inom Riksdagen väckt motion för sin del antagit lag i ämnet af den lydelse, Riksdagens skrifvelse utvisade.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 november 1909, hade Kungl. Maj:t, vid anmälan af Riksdagens skrifvelse, förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmåler, inhämtas öfver det af Riksdagen för dess del antagna lagförslaget.

Kanslisekreteraren grefve Axel Mörner föredrog lagförslaget, som finnes bilagdt detta protokoll.

Lagrådet yttrade:

»Enligt det remitterade förslaget skulle de väghållningsskyldiga, därest de vilja begagna sig af den dem i förslaget tillagda rätt att öfverlämna upprättandet af vägfyrektalslängd åt kommunalnämnd eller utsedda förtroendemän, icke behöfva därom underrätta vederbörande

häradsskrifvare, hvilken det eljest skulle åligga att upprätta längden, tidigare än inom utgången af september månad. Med afseende å de maktpåliggande och tidsödande arbeten, som i öfrigt åligga häradsskrifvarna att utföra under årets sista kvartal, synes en sådan bestämelse, på sätt också framhållits i flertalet af de öfver förslaget afgifna yttranden vara ägnad att medföra afsevärda olägenheter. Något vägande skäl för att till en så sen tid på året framskjuta tillkännagifvandet af de väghållningsskyldigas beslut i ämnet har icke blifvit anfördt och torde ej heller förefinnas.

Med hänsyn härtill torde det i Riksdagens skrifvelse innefattade förslaget icke böra upphöjas till lag.

I öfrigt kan mot förslaget anmärkas, att det icke utesluter möjligheten däraf, att debiteringen af vägskatten komme att för en kommun verkställas af häradsskrifvaren, under det att upprättandet af vägfyrektalslängden för samma kommun uppdroges åt kommunalnämnden eller utsedda förtroendemän, en anordning som uppenbarligen skulle påkalla nästan samma arbetes utförande af både häradsskrifvaren och kommunalnämnden eller förtroendemännen.»

Ur protokollet:

Erik Ölander.

Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 december 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

Departementschefen, statsrådet Nylander anmälde efter gemensam beredning med cheferna för justitiedepartementet och civildepartementet Riksdagens den 19 maj 1909 aflåtna skrifvelse i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, dels ock väckt motion om ändrad lydelse af nämnda lagrum, jämte lagrådets öfver den af Riksdagen enligt nyssberörda skrifvelse antagna lag inhämtade, den 11 december 1909 afgifna utlåtande.

Efter att hafva redogjort för innehållet i lagrådets utlåtande anförde departementschefen följande.

Eders Kungl. Maj:ts omförmälda proposition afsåg att bringa bestämmelserna i förevarande lagrum angående vägfyrktalens införande i

kommunernas fyrktalslängder samt vägfyrektalslängdens justering i öfverensstämmelse med föreskrifterna i ett af Riksdagen år 1907 antaget förslag till lag om ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, enligt hvilket förslag fyrktalslängder för kommunerna ej längre skulle upprättas utan ersättas af röstlängder. Uti nu ifrågavarande skrivelse har Riksdagen anmält, att Riksdagen ej hade något att erinra mot den genom propositionen föreslagna lagändring, hvilken också iakttagits i det förslag till lagrummets lydelse, som Riksdagen för dess del antagit.

Med anledning af ofvanberörda motion insatte emellertid Riksdagen i sista stycket af förevarande lagrum, efter det styckets första mening, innehållande föreskrift att »vägfyrektalslängd i enlighet med dessa bestämmelser upprättas för hvarje kommun af häradsskrifvaren mot ersättning ur vägkassan med belopp, hvarom särskildt stadgas», lämnats oförändrad, följande: »De väghållningsskyldiga äge dock besluta, att upprättandet af vägfyrektalslängd må öfverlämnas åt kommunalnämnd, därest öfverenskommelse därom träffas, eller åt utsedda förtroendemän; och skall underrättelse om sådant beslut årligen före den 1 oktober meddelas häradsskrifvaren medelst utdrag af vägstämmoprotokollet. Längden skall, därest densamma upprättats af häradsskrifvaren eller utsedda förtroendemän, senast den 1 december insändas till kommunalnämnden». Såsom motiv till denna bestämmelse åberopades, dels att liknande medgifvande redan vore i 63 § väglagen lämnadt beträffande vägskattens debitering, uppbörd och redovisning, samt dels att dylik frihet för de väghållningsskyldiga understundom, särskildt ur kostnadssynpunkt, syntes kunna för dem medföra fördelar.

I afseende å vägfyrektalslängd och vägskatt tillåter jag mig erinra om följande, nu gällande bestämmelser. Till ledning för vägskattens bestämmande skola häradsskrifvarna årligen före den 1 juni till vägstyrelsens ordförande insända summariska förteckningar å taxeringsvärde och inkomst, som deltagar i väghållningsbesväret, upprättade enligt årets taxeringslängder. Sedan därefter vägstyrelsen uppgjort förslag till inkomst- och utgiftsstat för väghållningsdistriktet för nästföljande år, behandlas detta förslag på ordinarie vägstämma i augusti månad, hvarvid det belopp definitivt bestämmes, som skall uttaxeras såsom vägskatt. Vägskatten uttaxeras efter vägfyrk, som åsättes de särskilda beskattningsföremålen enligt regler i 59 § väglagen. Därest vägskattens uppbörd sker i samband med kronouppbörden, skall vägstyrelsen för vägskattens debitering, så fort ske kan efter augustivägstämman och senast före den 1 september till Eders Kungl. Maj:ts be-

fallningshafvande ingifva uppgift å det belopp, som skall uttaxeras såsom vägskatt. Därefter verkställer häradsskrifvaren debiteringen, och vägskatten uppbäres å kronouppbördsstämorna samma höst. För denna debitering måste häradsskrifvaren uppenbarligen för hvarje enskild skattskyldig uträkna dennes vägfyrektal. Förteckningen öfver dessa vägfyrektal utgör vägfyrektalslängden. Enligt lagen den 20 juni 1905, hvarigenom 59 § väglagen erhållit sin nuvarande lydelse, åligger det under alla förhållanden häradsskrifvaren att upprätta dylik längd, särskildt för hvarje kommun, hvilken längd skall senast den 1 december öfversändas till vederbörande kommunalnämnd för granskning å kommunalstämman i december, hvarefter den tjänar såsom röstlängd i vägfrågor under nästföljande år.

Därest vägskatten debiteras och indrifves af kommunalnämnd eller förtroendemän, verkställa dessa debiteringen på grundval af den från häradsskrifvaren senast den 1 december erhållna vägfyrektalslängden.

Med anledning af Riksdagens nu ifrågavarande skrifvelse inkom häradsskrifvaren i Skellefteå fögderi A. F. Burman till Eders Kungl. Maj:t med en skrift, däri han af närmare angifna skäl anhöll, att Eders Kungl. Maj:t måtte vägra sanktion å Riksdagens ifrågavarande beslut.

Genom särskilda remisser anbefalldes Eders Kungl. Maj:ts samtliga befallningshafvande att lämna de väghållningsskyldiga och andra vederbörande tillfälle att yttra sig med anledning af den i Riksdagens skrifvelse gjorda framställning rörande ändring i sättet för upprättande af vägfyrektalslängd samt därefter inkomma med de afgifna yttranden och eget utlåtande. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hafva med egna utlåtanden öfverlämnat yttranden i ämnet af 59 vägstyrelser, 209 vägstämmor, 2 kommunalstämmor, 4 länsmän, 29 kronofogdar och 78 häradsskrifvare. Därjämte har Sveriges häradsskrifvarförening till mig ingifvit särskild framställning.

Den i Riksdagens beslut innefattade lagändringen tillstyrkes eller har lämnats utan erinran i yttranden från 42 vägstyrelser, 164 vägstämmor, 2 kommunalstämmor, 2 länsmän, 20 kronofogdar, 2 häradsskrifvare och 5 befallningshafvande. Med några få undantag innehålla dessa yttranden icke någon motivering eller utveckling af frågan utan endast ett enkelt tillstyrkande. Vissa vägstyrelser och vägstämmor framhålla, att för deras egen del de funnit det nuvarande systemet tillfredsställande, men att, då förslaget möjligen annorstädes kunde medföra fördelar, de biträdde detsamma, helst de själfva skulle fortfarande behålla frihet att kunna anlita häradsskrifvaren. I andra yttranden anföres emellertid, att det föreslagna sättet motsvarade länge hysta önsk-

ningar i orterna, att det borde kunna blifva billigare än det nuvarande samt att det syntes bättre öfverensstämma med grundsatsen om de väghållningsskyldigas själfstyrelse. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län framhåller såsom skäl för förändringen dels att vägs kattens debitering och uppbörd redan nu kan ske genom kommunalnämnd eller förtroendemän, dels att kommunalnämnden länge handhaft fyrktalssättning samt debitering och uppbörd inom landsbygdskommunen, och dels att debitering och uppbörd af den kyrkliga församlingens afgifter till prästerskapet sker genom förtroendemän. De öfriga länsstyrelser, som tillstyrka förslaget, äro Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Uppsala, Kalmar, Gäfleborgs och Västernorrlands län.

Den föreslagna förändringen, åtminstone i den form den erhållit i Riksdagens beslut, har däremot afstyrkts af 17 vägstyrelser, 45 vägstämmor, 2 länsmän, 9 kronofogdar, 76 häradsskrifvare och 19 befallningshafvande. Af dessa hafva emellertid endast 15 vägstyrelser, 43 vägstämmor, 2 länsmän, 3 kronofogdar, 25 häradsskrifvare och 6 befallningshafvande i princip afstyrkt förändringen, under det att de återstående ansett, att förslaget bör undergå vissa jämkningar förnämligast i fråga om den tid, inom hvilken underrättelse om de väghållningsskyldigas beslut angående sättet för vägfyrktalslängdens upprättande skall meddelas häradsskrifvaren. Äfven många bland dem, som principiellt afstyrkt förslaget, hafva eventuellt yrkat, att, därest lika fullt förändringen i princip antages, sagda tidpunkt måtte framflyttas. Häradsskrifvarföreningen har i sin skrifvelse icke direkt motsatt sig själfva förändringen, men yrkat jämkning i sagda tidpunkt.

Från deras sida, som principiellt motsatt sig förändringen, har såsom skäl härtill anförts hufvudsakligen följande. Den viktigaste synpunkten, ur hvilken föreliggande fråga borde bedömas, vore, att vägfyrktalslängderna blefve riktiga. Detta mål vinnes säkrast, om längderna upprättades af häradsskrifvaren, hvilken hade mycket stor vana vid arbeten af detta slag samt handlade under tjänstemannaansvar. Innan det år 1905 bestämdes, att vägfyrktalslängderna skulle upprättas af häradsskrifvaren, hade dessa längder flerstädes upprättats af kommunalnämnderna, men då hade mycket ofta det enligt de olika socknarnas längder sammanräknade vägfyrktalet icke stämt med distriktets hela verkliga vägfyrktal. Den ordentlighet vid längdernas upprättande, hvarvid man nu blifvit van, uppvägde fullkomligt eventuella lindringar i kostnaderna. Det vore för öfrigt icke troligt, att kostnaderna skulle bli billigare än den obetydliga ersättning, som nu utginge till häradsskrifvaren. Förtroendemän, hvilka icke hade tillgång till taxerings-

längderna, måste för vägfyrktalslängdernas upprättande lösa afskrift af taxeringslängderna, hvilket skulle vålla utgift för vägkassan. Det skulle säkerligen flerstädes, särskildt i distrikt, som omfattade ett flertal smärre kommuner, blifva svårt att finna lämpliga och väl kvalificerade personer för längdernas upprättande och för vägstyrelsen skulle det blifva svårt att därvid hafva att göra med ett stort antal personer. Af några häradsskrifvare framhålles, att det vore orätt att sätta häradsskrifvarnas af arbete hårdt betungade tjänstemannakår i den svåra ställning att ej på förhand kunna planera och beräkna sitt arbete. Det syntes därför vara rättast att antingen fullständigt befria häradsskrifvarna från skyldigheten att upprätta vägfyrktalslängder, så att det finge bero på enskild öfverenskommelse, om de kunde och ville åtaga sig att upprätta dylika längder, eller ock att, om skyldigheten för dem att upprätta längderna skulle kvarstå, den liksom nu måtte motsvaras af skyldighet för de väghållningsskyldiga att mottaga och lösa längderna. Särskildt framhålles, att det funnes fall, då vid vägfyrktalslängds upprättande fordrades tillgång till flera socknars eller hela distriktets taxeringslängder, nämligen om en person inom flera kommuner inom distriktet ägde fastigheter, som tillsammans men icke hvar för sig uppginge till 800 kronors taxeringsvärde, eller inkomst, som sammanlagdt men icke i någon särskild kommun uppginge till 1,000 kronor. Sådan tillgång till öfriga taxeringslängder ägde icke någon annan än häradsskrifvaren. I flera yttranden framhålles, att då arbetet med vägfyrktalslängdens upprättande och vägskattens debitering väsentligen vore detsamma, när debiteringen grundade sig på de uträknade vägfyrktalen, det hvarken ur sparsamhetssynpunkt eller eljest vore lämpligt, att dessa arbeten utfördes af olika personer, och föreslås, att de väghållningsskyldiga blott i det fall skola äga frihet att låta längden upprättas af kommunalnämnd eller förtroendemän, att dessa äfven debitera vägskatten. Eljest kunde det inträffa, att häradsskrifvaren, hvilken, då han handlade under tjänstemannaansvar, icke kunde utan granskning godkänna såsom grundval för debiteringen en af kommunalnämnd eller förtroendemän upprättad vägfyrktalslängd, måste själf direkt från taxeringslängderna uträkna vägfyrktalen och alltså utföra nästan samma arbete, hvarvid han kanske finge andra siffror, än som upptagits i sagda vägfyrktalslängd. — De befallningshafvande, som afstyrkt förslaget i dess helhet, äro Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands, Kronobergs, Skaraborgs, Västmanlands, Jämtlands och Västerbottens län.

Såsom förut nämnts, har i ett stort antal af de afgifna yttrandena hemställts om ändring i den tid, den 1 oktober, inom hvilken enligt

Riksdagens beslut underrättelse skall meddelas häradskrifvaren, därest de väghållningsskyldiga vilja hafva vägfyrktalslängden upprättad annorledes än genom hans försorg. Dylik hemställan har gjorts såväl af sådana, hvilka eljest ej gjort invändning mot förslaget, som af sådana, hvilka motsatt sig förslagets princip, men eventuellt hemställt om tidsändring. Inalles har dylik hemställan gjorts af 2 vägstyrelser, 2 vägstämmor, 5 kronofogdar, 72 häradskrifvare och 15 befallningshafvande samt därjämte af häradskrifvarföreningen. Af dem, som i stället föreslagit viss annan tid och ej blott inskränkt sig till att uttala, att underrättelsen borde lämnas »tidigare på året», har det vida öfvervägande antalet förordat den 20 maj eller den 1 juni. Andra hafva föreslagit den 15 juni, den 1 juli, den 1 augusti eller den 1 september. För bedömande af de föreslagna tidsbestämmelsernas lämplighet torde jag få erinra om följande omständigheter.

Enligt gällande bevillningsförordning skola taxeringsnämndernas arbeten vara afslutade senast den 15 maj, hvarefter de upprättade taxeringslängderna skola senast inom fem dagar eller alltså senast den 20 maj öfverlämnas till häradskrifvaren. Det åligger denne att ofördröjligen uträkna och i taxeringslängderna införa de bevillningsavgifter, som på grund af taxeringsnämndernas beslut skola påföras, samt summera längderna, hvarefter dessa längder skola före den 20 juni insändas till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och inom sistnämnda tid jämväl afskrifter af längderna, i hvad de angå hvarje särskild landskommun, tillställas kommunalstämmornas ordförande. Pröfningsnämndernas sammanträden skola vara afslutade senast den 10 augusti och inom tre veckor efter pröfningsnämnds sista sammanträde skola taxeringslängderna med tillhörande handlingar öfversändas till häradskrifvaren för debiteringens verkställande. Senast den 8 september skall häradskrifvaren tillställa vederbörande kommunalstämmors ordförande afskrift af de hos pröfningsnämnden förda längderna, i hvad de angå hvarje särskild kommun på landet. Efter landstingens sammanträden erhålla häradskrifvarna underrättelse om hvad, som skall uttaxeras såsom landstingsskatt eller bidrag till skjutsentreprenader. Debitering af de utskylder och avgifter, som skola upptagas å kronodebetsedlarna, verkställas af häradskrifvaren, och skola dessa debetsedlar vara färdiga så tidigt, att de senast 10 dagar före uppbördsstämman början kunna tillhandahållas de skattskyldiga. Uppbördsstämmor förrättas under tiden 1 november—15 december. Häradskrifvaren skall äfven 6 dagar före uppbördsstämman hållande ingifva uppbördsbok till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

Mantalsskrifning, hvilken på landet förrättas af häradsskrifvaren, äger rum årligen mellan den 15 november och årets slut.

Skälen för en ändring i den uti Riksdagens beslut bestämda tid för underrättelsen till häradsskrifvarna finnas utförligast angifna i häradsskrifvarföreningens omförmälda skrift, hvori anföres följande. Om häradsskrifvaren finge underrättelsen omedelbart före den 1 oktober, samt längderna skulle vara ingifna till kommunalnämnderna senast den 1 december, vore uppenbarligen tiden däremellan för kort. Omkring den 1 september erhöles häradsskrifvarna taxeringslängderna, hvarefter debitering af bevillningen och därpå grundade utskylder vidtogs. Först i slutet af september erhöles underrättelse om det belopp, som skulle uttaxeras såsom landstingsskatt och skjutsentreprenadbidrag, hvarefter tiden vore strängt upptagen med dessa debiteringars verkställande, uppbördsbokens summerande samt debetsedlarnas utskrifvande och kollationering. Dessutom skulle mantalsskrifningarna påbörjas under senare hälften af november. Till vägfyrktalslängdernas upprättande, hvilket arbete i medelstora fögderier togs en tid af 6 à 8 veckor, funnes under tiden 1 september—1 december sålunda icke tillfälle, utan måste detta arbete vara förut verkställt, så att endast längdernas komplettering med vägfyrktalet och deras summering återstode att nu utföras. På grund häraf ansåge föreningen, att den tid, inom hvilken uppdrag att upprätta vägfyrktalslängd skulle meddelas häradsskrifvaren, borde bestämmas till den 20 maj eller den tid, då taxeringslängderna blefve för honom tillgängliga. Under den månad, som han därefter hade tillgång till taxeringslängderna, skulle det, om ock med yttersta ansträngning blifva möjligt att »tillskrifva» vägfyrktalslängderna, som sedermera efter taxeringslängdernas återkomst från pröfningsnämnden kunde kompletteras. Verkställandet af något arbete med vägfyrktalslängderna under tiden 20 juni — slutet af augusti omöjliggjordes uppenbarligen genom bristande tillgång till taxeringslängderna. Lika litet läte det tänka sig att därefter vidtaga annan åtgärd med längderna än deras komplettering med vägfyrktal och summering. Det syntes därjämte icke i något afseende kunna innebära olägenhet för vägstämman att vare sig vid dess ordinarie sammanträde under augusti månad året förut eller på något extra sammanträde före midten af maj månad samma år behandla frågan, hvilken fråga för öfrigt borde kunna afgöras för flera år på en gång eller ock öfverlämnas till vägstyrelsens afgörande. Tiden borde alltså bestämmas till *senast* den 20 maj.

De nu anförda skälen åberopas i hufvudsak uti alla de utlåtanden, som påyrka, att tiden bestämmes till senast den 20 maj eller den 1

juni. Från några häradsskrifvare framhålles eftertryckligt, att det vore en alldeles omöjlig fordran att begära, att längden skulle upprättas under höstmånaderna, och att detta aldrig skulle kunna efterleivas. I Burmans förut omförmälda skrift framhåller denne, att i Skellefteå fogderi med 60,000 invånare upptoge vägfyrktalslängdens upprättande en persons hela arbetskraft under nära två månader. Att utföra detta under oktober och november, då häradsskrifvaren jämte 2 à 3 biträden under oktober och halfva november hade full sysselsättning med debitering och utskrifning af 17,000 debetsedlar samt under senare hälften af november vore stadd på mantalsskrifningsresor, vore absolut omöjligt. Häradsskrifvarna, som redan vore hårdt betungade med arbete och hvilkas arbetsbördan genom vallängdernas upprättande komme att ytterligare ökas, skulle föröfrigt vid bifall till Riksdagens nu ifrågasvarande beslut försättas i ett sådant osäkerhetstillstånd, att de icke kunde i tid veta, hvilket arbete som skulle åligga dem, och anskaffa därtill kvalificerad arbetsbiträde. Vägfyrktalslängden upprättades nämligen icke af hvilket skrifbiträde som helst, utan därtill erfordrades vid dylikt arbete mera erfarna personer, hvilka icke lätt kunde i hast erhållas.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Hallands, Älfsborgs, Värmlands och Kopparbergs län förorda såsom tidsbestämmelse den 20 maj, hvarjämte befallningshafvandena i Stockholms och Malmöhus län förorda den 1 juni. Befallningshafvandena i Kristianstads, Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län förorda den 1 juli, under framhållande, att häradsskrifvarna behöfde längre tid för ifrågasvarande arbetes utförande, än förslaget medgafve dem, men utan angifvande af något skäl, hvarför just den af dessa befallningshafvande föreslagna tidpunkten skulle vara lämplig. Befallningshafvandena i Blekinge och Norrbottens län föreslå den 1 september, enär de utgå från antagande, att beslut i ämnet skulle fattas å vägstämman i augusti.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län, som i princip afstyrkt förslaget, har emellertid ansett de af häradsskrifvarna i länet anförda betänkligheterna i afseende å tidsbestämmelsen vara öfverdrifna och att, då häradsskrifvarna numera vore befriade från uppbördsresorna, de borde kunna hinna i tid upprätta längderna, äfven om de ej erhöle underrättelse förrän omedelbart före den 1 oktober.

Med hänsyn till de erinringar, som i en mängd af de afgifna yttrandena samt af lagrådet framställts mot den uti Riksdagens nu ifrågasvarande förslag innefattade tidsbestämmelse för underrättelses med-

delande åt häradsskrifvarna angående sättet för vägfyrektalslängdens upprättande, kan jag icke tillstyrka, att det af Riksdagen för dess del med anledning af omförmälda motion antagna förslaget till lydelse af 59 § väglagen må upphöjas till lag. Under sådana förhållanden finner jag mig äfven förhindrad att tillstyrka, att de af Eders Kungl. Maj:t uti förberörda proposition föreslagna och af Riksdagen gillade ändringar i samma lagrum nu fastställas, ehuru väl desamma icke äga något inre sammanhang med de af Riksdagen på grund af motionen föreslagna ändringarna samt genom lagen den 26 maj 1909 de ändringar i förordningen om kommunalstyrelse på landet blifvit fastställda, som utgjorde förutsättning för Eders Kungl. Maj:ts förberörda proposition.

Jag hemställer alltså, att Riksdagens beslut, att 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla den i Riksdagens ifrågavarande skrivelse angifna lydelse, icke må af Eders Kungl. Maj:t godkännas.

Denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla.

Departementschefen fortsatte härefter:

Ehuru jag sålunda icke kunnat tillstyrka godkännande af Riksdagens ifrågavarande förslag, finner jag den däruti uttryckta principen beaktansvärd. De invändningar, som framstälts mot själfva denna princip, synas mig icke vara af afgörande betydelse, helst som de väghållningsskyldiga ju fortfarande böra äga frihet, att därest de så önska, anlita häradsskrifvaren för vägfyrektalslängdernas upprättande, och man väl får antaga, att detta kommer att ske i de fall, då oriktighet i längderna eller afsevärda olägenheter i andra hänseenden eljest kunde befaras.

Det synes emellertid, såsom i flera af de afdelade yttrandena äfvensom af lagrådet framhållits, vara föga lämpligt, om häradsskrifvaren skulle kunna åläggas att debitera vägskatten, äfven då vägfyrektalslängden icke upprättas af honom. Därför bör enligt min åsikt befogenheten för de väghållningsskyldiga att öfverlämna vägfyrektalslängdens upprättande åt kommunalnämnd eller förtroendemän uttryckligen begränsas till det fall, att jämväl debitering, uppbörd och redovisning af vägskatten ske genom dylika organ. Möjligheten att låta häradsskrifvaren upprätta vägfyrektalslängden äfven i sistnämnda fall synes, såsom jag nyss antyd, böra bibehållas.

I afseende på tidpunkten, då underrättelse skall hafva meddelats häradskrifvaren, att vägfyrktalslängd icke behöfver af honom upprättas, finner jag det af den i ärendet förebragta utredningen framgå, att densamma icke bör sättas senare än den 20 maj, vid hvilken tid häradskrifvaren är i tillfälle att börja arbetet med taxeringslängderna. Att före den 20 maj lämna dylik underrättelse bör från de väghållningsskyldigas sida ej kunna möta någon svårighet, enär beslut i ämnet lämpligen kunnat fattas å ordinarie vägstämman i augusti nästföregående år eller ock å extra vägstämman. Det bör ej heller möta hinder att, såsom äfven föreslagits, de väghållningsskyldiga öfverlåta åt vägstyrelsen att besluta i frågan, och bör då underrättelsen till häradskrifvaren ske genom utdrag af såväl vägstämmans som vägstyrelsens protokoll. För att förebygga oreda och misstag synes lämpligast, att underrättelse skall lämnas årligen.

Då jag sålunda ansett, att såsom förutsättning för befogenheten att öfverlåta vägfyrktalslängdens upprättande åt annan än häradskrifvaren bör uppställas, att vägskattens debitering, uppbörd och redovisning sker genom kommunalnämnd eller förtroendemän, följer häraf, dels att vägstämmans beslut äfven i sistnämnda fråga måste fattas före den 20 maj, och dels att underrättelse till häradskrifvaren, att vägfyrktalslängden icke skall af honom upprättas, äfven innefattar, att han ej heller skall debitera vägskatten. Därest sådan underrättelse uteblir, är han skyldig att upprätta vägfyrktalslängden, men beträffande debiteringen är därigenom ingenting afgjort. För underrättelse, huruvida han skall verkställa debiteringen, finnes för närvarande icke någon tidpunkt bestämd i vidare mån, än att vägstyrelsen skall före 1 september till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ingifva uppgift å det belopp, hvilket skall uttaxeras såsom vägskatt. Då emellertid ett beslut i debiteringsfrågan utgör förutsättning för beslutet angående vägfyrktalslängdens upprättande, synes i allmänhet hinder icke böra möta för att före den 20 maj lämna häradskrifvaren underrättelse äfven angående debiteringen. Det låter likväl tänka sig, att de väghållningsskyldiga äro ense om, att längden i hvarje fall skall upprättas af häradskrifvaren, men först efter den 20 maj fatta beslut angående debiteringssättet. Någon särskild föreskrift angående tid för anmälan angående debiteringen, hvilken föreskrift skulle hafva sin plats i 63 §, synes därför icke böra meddelas utöfver hvad lagen redan nu innehåller.

I enlighet med hvad jag nu anført har jag låtit inom jordbruksdepartementet upprätta förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i

lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, hvilket jag nu anhåller att få underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning.

Föredraganden uppläste härefter lagförslaget, hvilket skulle såsom bilaga fogas vid detta protokoll, samt hemställde, att lagrådets utlåtande öfver förslaget måtte, för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål, genom utdrag af protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall.

Ur protokollet:
Curt Rohlieb.

Bilaga.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Häri genom förordnas, att 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vägskatten utgår efter vägfyrek med iakttagande däraf:

a) att jordbruksfastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrek för hvarje etthundra kronor af taxeringsvärdet,

b) att dessa skogar påföres en vägfyrek för hvarje etthundrafemtio kronor af taxeringsvärdet,

c) att frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrek för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet, samt

d) att inkomst påföres en vägfyrek för hvarje trettio kronor af den beskattningsbara andelen däraf,

dock med iakttagande att hvad som icke uppgår till hel vägfyrek bortfaller.

Vägfyrktalslängd i enlighet med dessa bestämmelser upprättas för hvarje kommun af häradsskrifvaren mot ersättning ur väggkassan med belopp, hvarom särskildt stadgas. De väghållningsskyldiga äge dock, för det fall, att vägskattens debitering, uppbörd och redovisning jämlikt 63 § öfverlämnas åt kommunalnämnd eller utsedda förtroendemän, besluta, att jämväl upprättandet af vägfyrktalslängd må öfverlämnas åt kommunalnämnd, därest öfverenskommelse därom träffas, eller åt utsedda förtroendemän; och skall underrättelse om sådant beslut ärligen före den 20 maj meddelas häradsskrifvaren medelst utdrag af väg-

stämmaprotokollet. Längden skall, därest densamma upprättats af härads-skrifvaren eller utsedda förtroendemän, senast den 1 december insändas till kommunalnämnden. Kommunalnämnden låter i kommunens röstlängd införa vägfyrktalen; hvarefter, och sedan vägfyrktalslängden på enahanda sätt, som i fråga om granskning och justering första gången af kommunens röstlängd är föreskrifvet, undergått granskning och justering, vägfyrktalslängden ofördröjligen skall af kommunalstämmans ordförande tillställas vägstyrelsen.

*Utdrag af protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd torsdagen den
13 januari 1910.*

Närvarande:

Justitieråden: QUENSEL,
friherre MARKS VON WÜRTEMBERG,
PETRÉN,
Regeringsrådet WALL.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 23 december 1909, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas öfver ett inom jordbruksdepartementet upprättadt förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Förslaget, som finnes bilagdt detta protokoll, föredrogs af kansli-sekreteraren grefve Axel Mörner.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14
januari 1910.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greffe HAMILTON,
 greffe EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet Nylander anmälde efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och civildepartementen lagrådets genom utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden den 23 december nästlidna år inhämtade utlåtande öfver upprättadt förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; och hemställde föredraganden, att förslaget, som af lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall och förordnade, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:
Hjalmar Almgren.
